

A meztelen valóság

Fél éve már, hogy a KSH elkezdett tartalmi címet adni havi statisztikai gyorstájékoztatóinak. Korábban a száraz tematikára szorítkozott, például: „Kiskereskedelem, 2011. július” vagy „Fogyasztói árak, 2011. január”. Ez a tárgyyszerűség az utóbbi hónapokban orientációs elemekkel gazdagodott: „Február végére a kiskereskedelmi forgalom meghaladta az ezermilliárd forintot (Kiskereskedelem, 2012. február)” vagy „Áprilisban főként az emelkedő üzemanyagárak befolyásolták az infláció alakulását (Fogyasztói árak, 2012. április)”.

Az, hogy a sajtóban megjelenő statisztikai jelentéseknek tartalmi, gyakran nem is a lényegre, hanem az érdekességre koncentráló címük van, teljesen természetes. Az sem újdonság, hogy az elkötelezetten kormánypárti orgánumok a kedvezőtlen folyamatokban is képesek megtalálni a pozitívumot, az ellenzékiek pedig a legjobb hírekből is a támadhatót emelik ki. A statisztikai hivataltól azonban szigorú tárgyyszerűséget várna az ember. Vagyis, ha már a címben is utalni akarnak a folyamatokra, akkor azt a fő tendencia kiemelésével kellene kifejezniük, ügyelve arra is, hogy ne okozzon egyoldalúságot.

A jelentések címe gyakran nem ilyen. Az említett két példánál maradva: míg a KSH az utóbbi hónapokban a kiskereskedelmi forgalom növekedését hangsúlyozta, februárban már nem tartotta szükségesnek kiemelni a forgalom 1,6 százalékos visszaesését, helyette a hangzatos – ámde közgazdaságilag semmitmondó – ezermilliárdos forgalmi

szintet ugratta ki. Az áremelkedés esetében pedig, miközben a lassulást – amikor van – már a címben is jelzi, gyorsulás szóval sosem találkozunk. Ilyenkor inkább valamilyen konkrét jelenség „befolyásolta” az infláció „alakulását”.

Az egyoldalúságra az állatállományról szóló legutóbbi jelentés is jó példa: a cím a szarvasmarha-állomány gyarapodását jelzi, miközben a sertések száma (ennél nagyobb mértékben!) csökkent. Sokatmondó a Márciusban is emelkedett a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma című kiadvány is, már ha alaposabban átnézve észrevesszük, hogy a szállásdíj-bevétel folyó áron csupán 2,8 százalékkal nőtt – vagyis reálértékben jelentősen csökkent.

Az előzetes ipari adatoknál is érződik némi szépítő szándék – a januári 0,5 százalékos csökkenés a címben „alig változottként” szerepelt, a februári 1,1 százalékos növekedés számszerűen is bekerült a címbe, a márciusi 1,6 százalékos csökkenés nem –, a fő probléma azonban inkább az, hogy ezek a nyers, nem pedig a munkanappal kiigazított adatok. Ez pedig jelen esetben öngól, ha a jelentésírókat a jó hírek generálásának szándéka motiválja, hiszen ez utóbbiak az első kéthavi romlás után márciusban némi javulást jeleztek, vagyis a tendencia ez esetben kedvezőbb lehet, mint a címben sugallt.

Más a helyzet az I. negyedévi GDP-nél. Itt is a nyers adatot emelik ki, ami 0,7 százalékos csökkenést jelez. Eközben az Eurostat által is használt, szökőévekben különösen fontos, szezonálisan és naptárhatással kiigazított adat ennél sokkal drámaibb, 1,5 százalékos visszaesést mutat. A címadás tehát még akkor is elterelheti a figyelmet a szolgáltatott adatok sokoldalú elemzéséről, ha korrekten mindig ugyanannak az adatsornak az alakulását emeli ki.

A külkereskedelmi termékforgalom előzetes adata esetében azonban ez a követelmény sem teljesül. Januárig az euróban kifejezett forgalom szerepelt a címben, februárban és márciusban viszont – amikor az így számolt kivitel (szégyellni való módon?) csökkent – az adat már forintban jelent meg. Így állhatott elő az a fura helyzet, hogy márciusban a „mérsékelten nőtt a termékforgalom” megállapítás mögött az euróban mért forgalom 3,6 százalékos csökkenése húzódott meg. Az elemzés ráadásul ez utóbbit a devizaárfolyamok alakulására vezette vissza, holott az összefüggés nyilvánvalóan fordított: a ténylegesen devizában elszámolt kivitel csökkenése a forint gyengése miatt mutatkozik forintban nagyobbak.

Egy régi mondás szerint a statisztika olyan, mint a bikini, sok mindent megmutat, de a lényegét eltakarja. Persze a rafináltabb statisztikusok olyan bikinit terveznek, amelyik a számukra előnyös részletekre hívja fel a figyelmet. Ez érthető. De én a helyükben megelégednék a meztelen valósággal is.

Karsai Gábor